

Д. Ю. Білінський

викладач

Житомирський державний
університет імені Івана Франка

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ТАКТИКИ ЗГОДИ У РОЛЬОВІЙ АСИМЕТРІЇ (НА МАТЕРІАЛІ БРИТАНСЬКОЇ ДРАМИ XX СТОЛІТТЯ)

Тактикою згоди називають кооперативну тактику, метою якої є висловлення позитивної оцінки адресантом, який виконує нижчу соціальну роль, на волевиявлення або точку зору адресата, що виконує вищу соціальну роль. Висловлюючи згоду, особа знижує ризик конфліктної ситуації, оскільки підтримка точки зору співбесідника дозволяє уникнути потенційних протиріч між ними [0: 68-70]. Здійснення тактики згоди у спілкуванні має регулятивний характер, що призначений відобразити реакцію адресата на запропоновану співпрацю за допомогою певної позитивної оцінки, яка може поширюватися як на сам факт пропозиції про співпрацю, так і на тематичний зміст власне взаємодії. Регулятивна роль цієї тактики зводиться до організації успішного, прийняттого для кожного з учасників асиметричного спілкування ходу взаємодії, в якому намічені чіткі межі інтерактивних ходів-ланцюжків в діалозі.

Мовленнєвий акт констатив вживається особою із нижчою соціальною роллю з метою надати нові свідчення, що повідомляє про готовність виконати дію, яка запропонована особою із вищою соціальною роллю. Особа із нижчою соціальною роллю може вживати констатив із прислівником *yes*, ускладнюючи його звертанням до особи із вищою соціальною роллю, для того, щоб, вказуючи на адресата згоди, підсилити висловлення та повідомити про згоду виконати попередньо отриманий наказ у першій половині XX століття:

CARNABY. Ann, if you are there...

ANN. Yes, Papa.

CARNABY, Apologise profusely; it's your garden.

ANN. Oh... [0: 6]

Дочка Анна висловлює готовність виконати будь-яку вказівку батька, оскільки вона вживає констатив з односкладним реченням, що містить прислівник *yes*, та доповнюється звертанням до батька "*Yes, Papa*", не дослухавши батька, наказ якого відображений у ін'юнктиві із поясненням та звертанням до дочки "*Ann, if you are there... Apologise profusely; it's your garden*".

Особа із нижчою соціальною роллю використовує констатив із модальним дієсловом *will*, доповненим офіційним, ввічливим звертанням до особи із вищою роллю, що має на меті показати його готовність виконати наказ:

CARNABY. [To ABUD.] Leave your tools here for a few moments.

ABUD. I will, sir.

ABUD leaves them, going along the terrace and out of sight.[0: 16-17].

Господар Карнабі наказує садівнику Абаду залишити інструменти та місце на деякий час у ін'юнктиві "*Leave your tools here for a few moments...*", на що Абад погоджується через констатив із модальним дієсловом *will* та офіційним звертанням *sir* "*I will, sir...*", в той час, як авторська ремарка "*ABUD leaves them, going along the terrace and out of sight*" підтверджує його відповідь.

Крім того, засобом вираження тактики згоди з боку особи із нижчою соціальною роллю може бути дієслово *agree*, яке виражає згоду виконати наказ, наданий особою із вищою соціальною роллю, та доповнюватися аргументацією у вигляді послідовності промісивів, як показано у наступному прикладі:

PETEY (moving downstage). What about a doctor?

GOLDBERG. It's all taken care of.

MCCANN moves over right to the shoe-box, and takes out a brush and brushes his shoes.

PETHEY (moves to the table). I think he needs one.

GOLDBERG. I agree with you. It's all taken care of. We'll give him a bit of time to settle down, and then I'll take him to Monty [0: 71-72].

Піті, господар будинку, де відбувається вечірка, висловлює занепокоєння станом здоров'я одного із гостей та віддає непрямий наказ за допомогою ін'юнктиву із риторичним запитанням "*What about a doctor?*", що змушує виконавця нижчої соціальної ролі гостя, Голдберга, відреагувати, погоджуючись виконати вказівку та вживаючи констатив "*I agree with you.*", який доповнюється послідовністю промісивів "*It's all taken care of. We'll give him a bit of time to settle down, and then I'll take him to Monty.*" з метою переконати особу із вищою соціальною роллю у щирості вживання тактики згоди.

Таким чином, вживання тактики згоди особою із нижчою соціальною роллю, що підкреслює залежну соціальну позицію та зберігає асиметричні рольові відносини, виражається за допомогою мовленнєвого акту констативу. При цьому констатив може виражатися особою із нижчою соціальною роллю за допомогою прислівника *yes*, модального дієслова *will* та дієслова *agree*.

Література

1. Анохина В. С. Стратегии и тактики коммуникативного поведения в малой социальной группе (семье) / В. С. Анохина // Вестник Ставропольского государственного университета. Вип. 56. – 2008. – С. 64-71.

2. Granville-Barker H. The Marrying of Ann Leete / H. Granville-Barker // Three Plays by Granville Barker. – L : Sidgwick & Jackson, Ltd., 1907. – p.1-79.

Pinter H. Celebration / H. Pinter // Harold Pinter : Plays 4. – Faber & Faber Limited, 2012. – P. 335-391.